

ТРИЗБУК - REVUE HEBDOMADAIRE - **TRIDENT**
UKRAINIENNE

Число 39 (543) Рік вид. XII. 15 листопаду 1936 р. Ціна 1 фр. 50. Prix 1 fr. 50

Париж, неділя, 15 листопаду 1936 року.

Цими днями у Варшаві генералові Едвардові Ридз-Сміглюму урочисто доручено булаву маршала. В тім урочистім акті з боку польського правительства й народу не лише призначення воєнних заслуг нового маршала, але й вшанування найближчого помішника творця сучасної Польщі бл. нам. Й. Пілсудського, його спадкоємця, вождя збройних сіл Речі Посполитої, вождя нації.

Ім'я маршала Е. Ридз-Сміглого не чуже й Україні. Воно зв'язане для нас із кампанією 1920 року, із спільним походом союзних тоді військ українського й польського проти одного ворога — Москви. Обороняючи перед напастником свою батьківщину, боровся він разом з нами за визволення України, яка, проголосивши незалежність, вела війну за неї. Тоді виявив він глибоке розуміння проблеми Сходу, вирішення якої неможливе без правильного розв'язання української справи.

Сьогодні вітаємо і ми його.

А те братерство зброї, освячене на полі бою пролітою синами обох народів кров'ю, ті спомини ясного й гіркого минулого, що в ньому дзерно майбутнього і наука для нього, — роблять ще теплішими той привіт, ще сердечнішими ті бажання, які цими словами складаємо іменем усіх, кого об'єднує коло себе «Тризуб», новому маршалові Польщі, її вождеві.

* * *

Уряд, коло якого гуртуються всі лояльні громадяне УНР, який ніколи не залишав і не залишає непримиренної боротьби за визволення рідного краю, що його посів тяжкий ворог, уряд, який в найтяжчих умовах твердо й непохитно провадить свою діяльність, цей уряд був і є сіллю в оці червоним окупантам України.

Вони розуміють добре ту велику моральну силу для своїх і для чужих, яку уявляє собою саме існування легального центру, що об'єднує живі сили нації, в ще нескінченій боротьбі за визволення; вони бачать краще, ніж хто инший, яку загрозу їхньому пануванню таїть в собі ота неперервна й послідовна праця, наскрізь перейнята однією ідеєю — самостійности України.

Тому, обороняючи свій стан посідання, якому наближається неминучий кінець, беруться вони всяких способів, найбрутальніших і найогидніших, вдаються до брехні, інсинуацій та провокацій. І роблять те все з однією метою: коли не можна дошенту знищити небезпечного супротивника, то принаймні внести розбрат в його ряди, хоч когось одірвати від нього, поставити одних проти других, розхитати його внутрішню силу.

Свого часу широко використовувалася теза—«уряд УНР продав Галичину Польщі».

Торік уперто розповсюджувано плітки — «Україна має стати німецькою колонією».

Нині помітно нову хвилю інсинуацій, яка, пливучи з того-ж каламутного джерела, викидає своє шумовіння на еміграції. Брудними плямами проступає тут иноді той намул і на шпальтах де-яких українських друкованих органів, засліплених вузькою доктриною й нам неприхильних; бабляються залюбки в ньому ріжні особи, що з дрібних гурткових чи оособистих інтересів намагаються з піною безсилої злости на устах прищепити ту їд серед нашого громадянства.

Все це лише нові варіації на стару тему: з одного боку, — «уряду вже нема», а з другого, — отой уряд, якого «нема», — «підписав федерацію з Польщею».

На провокаторів та на їх наявних і потаємних клеветів, — які відають, що творять і чому, — зважати нема чого.

А занадто вже ймовірним людям доброї волі, в душах яких через їх одірваність, лиху поінформованість чи через край розвинену недовірливість і підозрілість може хоч на хвилину повстати сумнів: «невже-ж тому правда?», — тим людям, — повторюємо, доброї волі, — нагадаємо здавна відомі й раз назавжди усталені позиції нашого уряду.

Знову підкреслюємо вже двічі в «Тризубі» свого часу наведену заяву уряду, зроблену підчас Лондонської конференції 1933 року («Тризуб» ч. 28-9 (386-7) з 6. VIII. 1923 і ч. 9-10 (513-4) з 1. III. 1936):

«Уряд Української Народньої Республіки завжди продовжує свою діяльність, глибоко переконаний, що координовані зусилля всіх активних і творчих елементів приведуть врешті до визволення України. Разом з тим він розуміє, що возстановлення економічного життя України неможливе власними силами і вважає співпрацю України з державами західними за бажану й необхідну. Але треба зазначити, що Україна стоїть твердо на ґрунті своєї незалежності політичної і економічної, суцільности своєї території, визволеної з-під московської окупації, що всякі спроби нового поділу України чи якогось її підпорядкування, хоч би й економічного, иншій державі зустрінуться з однодушним спротивом всього народу українського».

Нагадаємо далі те, що надруковано було в першому числі «Тризуба» в передовиці, де викладено програм нашого тижневика, якому він зостається завжди вірним, програм, що його писав св. пам. Симон Петлюра й що його було повторено на десятиліття «Тризуба» минулого року («Тризуб» ч. 1 з 15. X. 1925 і ч. 41 (495) з 15. X. 1935):

«Ідеал державности української не може бути втиснутий в вузькі межі федерації, конфедерації, тим більше автономії, ні з Росією, ні з ким би то не було. Всі ці форми «братнього» співжиття ми на протязі нашої історії добре на собі зазнали і відчувли, переконавшись в деструктивно-деморалізуючому впливі їх на наш народ».

Жадної федерації — ні з Росією, ні з Польщею, ні з ким!
Це не змінилося її сьогодні, і змінитися ніяк не може.

НАСТУП Д Е М А Г О Г І І

В ССРСР, у зв'язку з підготовкою до подвійного свята --- ХІХ річниці «великої пролетарської революції» та впровадження «нової сталінської конституції», совіська преса проголосила, як звичайно, кілька десятків гасел і закликів. Де-які між ними досить знаменні. Наприклад: «До кінця викоринити троцькистсько-зінов'євських мерзотників, фашистських шпівнів і шкідників». З цього можна зробити висновок, що дотеперішня боротьба проти всіх тих «шкідників» повного успіху не мала. Або такий заклик: «Най живуть знатні колхозники й колхозниці». Тут може бути слухне запитання: — А що мають робити «незнатні»? Далі є, заклик, яким наказується добути 7-8 мільярдів пудів збіжжя в рік. Як далеко ССРСР від цього ідеалу — невідомо, бо кількість збіжжя, зібраного в цім році тим часом не подано; та й хто буде вірити большевицькій статистиці?

Щоб мати сім мільярдів пудів збіжжя, треба було лише лишити селян працювати вільно. Перед війною в бувш. Росії жнива давали майже п'ять мільярдів пудів, тоді, коли населення Росії числилось у 120 мільйонів душ. Коли тепер населення ССРСР виносить, згідно з урядовою статистикою, 170 мільйонів, воно мусілоб мати що-року 7 мільярдів пудів збіжжя навіть при передвоєнних методах хліборобства, бо цілої управної площі ще й тепер не зужито. Коли-ж так воно не є, то очевидно, що поважна частина населення мусить голодувати, особливо, коли взяти під увагу, що кількість продуктів скотарства та інших засобів поживи далеко ще не сягає передвоєнного рівня.

Але наявний і неминучий голод поважної частини населення ані трохи не перешкоджає совіській пресі та промовцям голосити при кожній нагоді про «заможне, щасливе, радісне життя», яке утворив населенню совіський уряд під проводом «геніяльного Сталіна». І чим тяжче робиться життя цілого населення ССРСР, а особливо поневолених Москвою націй, чим більше зростає їх опір, чим критичніше робиться міжнародне становище московського уряду, тим несамовитіше б'ють кремлівські шамани в бубни большевицької преси та радіових голосників з нагоди десятків більше чи менше недоречних урочистих свят і маніфестацій. Вахханалія пародій «щасливого й радісного» життя осягає в останнім часі пароксизму, який у стороннього глядача, незнайомого з совіським ладом, міг-би викликати вражіння масового божевілля.

Староримські тирани заспокоювали убоге населення хлібом та ігрищами. У московських можновладців хліба, очевидно, бракує, але й про видовища мусить дбати саме населення, різні гуртки «мистецької самодіяльності». З огляду-ж на те, що московські здібності й на цім терені невеликі, спадає на плечі поневолених націй і тягар видовищ. Тим більше, що й маніфестувати «ве-

селе й радісне» життя належить саме тим, які терплять найбільше під владою Москви.

Кільки тижнів тому відбувалися в Москві вистави українського мистецтва, пописи українських хорів, оркестр, танечних груп і т. ін. Потім прийшла черга «соняшної» Грузії, «відродженого» Азербейджану, «щасливого» Узбекистану, «радісного» Таджикистану, «безжурної» Кабардин-Балкарії і т. д. В головнім місті цієї останньої було навіть уряджено маніфестацію «заможного життя». «Вулицями Нальчика проїхали колхозні вози з найкращими взірцями здобутків колхозної праці, а в автомобілі проїхала родина колхозника Альбурова з села Старий Терек, яка складається з п'ятох працівників та трьох дітей. За самоходом посувалися вози з річним заробітком родини — 300 пудів пшениці, 140 пуд. ячменю й т. ін. Перед походом скакали колхозні блазні, перебрані цапами, за ними машерували колхозники в національних строях... Свято це відбулося з великим бумом, і Постишев на ньому «маніфестував братерство совітської України й Кабардино-Балкарії».

На всесоюзних видовищах прийшла черга на козаків. «До Москви виїжджають 450 талановитих донців та кубанців демонструвати козацьке народне мистецтво. Вони співають і танцюють по-новому. По-новому звучить старий гімн кубанського козацтва: «Ты, Кубань, моя родина...» «Давніше оспівували мрію про волю, а тепер співають в частушках про здобуту волю...»

Секретарь Азовсько-Чорноморського крайкому пише в «Известиях»: «В наших станицях і хуторах у сотках нових пісень і частушок відбивається нове радісне життя та оспівується його творця, великого Сталіна». А якийсь Я. Попов висловлює свою втіху, що йому припаде щастя показати в московському театрі, як може «іплять» сімдесятлітній дід від «щасливого життя». П'ятнадцятилітній Федя Крамков пише з північної Донщини: «В часі вільнім од науки я читаю або танцюю».

На доказ того, що дійсно всі танцюють, од дідів до «безвусих унуків», уміщено навіть фотографію восьмилітнього внука, що підскакує, тоді як два діди побіч нього дуже неестетично присідають...

Мимоволі повстає питання, кого хоче обдурити московський уряд цими вимушеними «бенкетами в часі чуми», — себе самого, Європу, чи окремі райони ССРСР, відгорожені один од одного паспортовою системою та гострою пресовою цензурою? Мабуть усіх, до себе самого включно. Гістерія одна з найхарактеристичних прикмет московської психики. Але факти можуть витверезити й від московської гістерії. Заховати їх од чужих держав, що мають свої заступництва в Москві, тяжче, ніж од власних підданців. Факту великої посухи на значній частині совітської території заховати й московський уряд не може. Його твердження, що колхозний лад перемагає знаменито навіть посуху, лише смішні. Колхозники з районів, де збіжжа вигоріло, вже посунулися до

міст, шукаючи навипередки роботи. Більшість їх опиниться, розуміється, по таборах примусової праці, де гинуть вже майже шість мільйонів осіб, головню з теренів поневолених московськими большевиками народів.

Гуртки «мистецької самодіяльності» дають, розуміється, можливість новим тисячам галапасів дістатися до упривильованої класи «знатних людей», для якої їх властиво й призначено. Але нема ніякого сумніву, що вони збільшують обурення широких мас не лише поневолених націй, а й самої Московщини проти негідної урядової комедії «щасливого й заможного життя». Своєї мети відхилити увагу інтелігентних верств населення від його голоду, злиднів та поневолення, — московському урядові й його «мистецькими» урядженнями вряд чи пощастить.

Кажуть люде, що брехнею цілий світ перейдеш, та назад не вернешся. А саме тепер намагається московський уряд перевести відворот як в межах ССРСР, так і на міжнароднім терені. Ціла кампанія виворення «народніх фронтів» по різних державах Європи, поруч з його сурогатом на основі «найдемократичнішою» «сталінської конституції» в ССРСР, є нічим иншим, як намаганням повернутися до блаженої пам'яті НЕП'у. Але московський імперіялізм намагається даремно заховати своє справжнє обличча. Його берхню пізнають всюди, де він вже раз показався. Його намагання пристосуватися до сучасного європейського життя кінчилися такою-ж поразкою, як і намагання порозумітися з населенням ССРСР. В Європі «народні фронти» розвалюються і прихильники Москви лишаются всюди сам-на-сам з комуністами. Приготовання до «сталінської конституції» кінчилися кривавою «троцькистсько-зінов'євською» вакханалією. Проти московського імперіялізму повстають національні рухи. І новий наступ московської демагогії кінчиться без сумніву тако-ж поразкою.

М. Данько

З МІЖНАРОДНЬОГО ЖИТТЯ

Б л о к и .

Властиво, їх ще немає, — отих державних блоків, що про них так багато пишуть і говорять у цілій Європі. Вони не сформовані, не зв'язані писаним чи якимсь иншим договором, не злагождені в належний спосіб союзною чи якоюсь иншою єдністю політичного міжнароднього чину. Але, хоч їх немає формально, то вони існують потенціально, а паралельні державні інтереси можуть кожного дня й зродити їх фактично, коли тільки вони вже не утворилися. Спробуємо тому вияснити можливі лінії тих блоків.

Першу лінію означив італійський вождь у своїй недавній Міланській промові, про яку сам він сказав, що в ній «кожне слово зважаєне». Цю лінію Мусоліні назвав словами — «в і с ь Р и м — Б е р л і н».

Вона була накреслилась одразу вже тоді, коли в Германії до влади прийшов остаточно Гітлер, та коли вожді, — італійський та германський, — познайомились персонально на голосному в свій час побаченні у Венеції. Але лінія та череривалася чи то незгодами в характерах вождів, чи то незлагодженими та спрямованими до одного пункту інтересами обох народів. Тепер неначе-то вожді про свої незгоди позабули, а народні інтереси кожний спрямував так, щоб вони не перетинали шляхів один одного. Які й куди? Про це не так уже тяжко здогадуватися. Головна італо-германська незгода досі торкалася Подунав'я, а ще ближче — ключа цієї частини Європи — Австрії, де їх інтереси виявилися, як протилежні, бо обидві держави змагалися до переважних впливів на цих територіях. Тепер вони тут розмежувалися. Італія захистила свої інтереси що-до Австрії та Угорщини так званими Римськими протоколами, а Германія забезпечила германський характер Австрії своєю з нею згодою. Італо-германська згода, що-до Середньої Європи, може й часова, як то часто вказують у пресі, але вона говорить щонайменше за те, що погоджені держави із-за середньо-європейських справ сваритись не будуть, бо головні свої інтереси спрямували вони в інші сторони. — туди, де їх інтереси не протирічні. А саме, — Германія прямує їх далеко від Італії — на північний схід од себе, а Італія ще далі — на південь, за море — до Етіопії. І там, вони мають одна одній допомагати. Згода наявна, неясними зостаються лише методи та форми тієї взаємної допомоги.

Блок — Рим-Берлін — звать фашистівським. Це — не точно. По-перше, фашизм і гітлеризм — не те саме, а по друге, твориться той блок не для того, щоб поширювати в світі ідею й реалізацію диктаторської структури державної. Завдання його инше, а саме — зреалізувати далекосяглі інтенції двох європейських імперій, — одної нової, Італійської, та другої, відтвореної, Германської. Коли б до того блоку входили лише вони дві самі, — Германія та Італія, — то й тоді б це була найбільша військова могутність на європейському континенті. Але вони вже й на сьогодні не самі, бо сполучною територією для них являється Австрія з Угорщиною; в близькому майбутньому до них, ніби, мають пристати ще де-які з держав на далекій півночі та на Балканах, а на сьогодні, коли війська генерала Франка вступають до Мадриду, вони можуть уважати своєю й Іспанію.

Для кого в Європі може бути небезпечною та сила? Англії, Франції та її меншим сусідам — Голандії й Бельгії, — вона не загрожує. Як це видно з їх міжнародної поведінки, Італія й Германія остерігаються викликати зараз які-будь конфлікти в цьому напрямі, а що-до війни, то вони її на Заході не хочуть і, як здається, й не можуть вести, навіть коли б того й хотіли. У Середній Європі конфліктів тако-ж наче-то не передбачається, бо італо-германська дипломатія ніби-то сподівається всі свої інтереси тут урегулювати шляхом звичайних міждержавних пересправ. Про Польщу так само не може бути мови, бо вона, хоч і як це кому не подобається, до італо-германських противників не належить. Зістається лише схід Європи, отой самий СРСР, що йому Гітлер виголосив ідеологічну війну в Нюремберзі, а Мусоліні зробив більше-менше те саме в Мілані. У цьому напрямі вряд чи прийде до мирного, так мовити, пересправного залагодження взаємин та інтересів. І тому зрозуміло, чому в Москві, в урядових колах, як про те подають навіть у російській емігрантській про-большевийській пресі, настали великі «ушыбіє и склока».

Д р у г а л і н і я блоків — старшої дати, й тягнеться вона із Франції на схід, — через пункти П а р и ж — П р а г а , п і з ц і ш е М о с к в а . Про неї, про причини її повстання та про її цілі не раз говорилося на цьому місці. Була вона завжди не динамічною, а охоронного порядку, одстоювала європейське *status quo*, мирові договори й гегемонію Франції. Один час, коли до неї офіційно можна було зараховувати цілу Малу Антанту і навіть Польщу, вона була могутньою силою, баззою якої була переможна Франція, що вела перед у Європі. На сьогодні ця лінія заломилася й виявляє, наче-то, тенденцію до повної дислокації. Про Фран-

цію була мова в огляді минулого разу. Вона — на перехресті, — між Заходом і Сходом, між гегемонією її незаінтересованістю. Внутрішнє — вона захмарена, пазовні — од своїх союзників одрізана. На Рейні — непереходними фортеціями з обох боків, на півдні — перемогою генерала Франка, в середині Європи — згодою італо-германською. Союзники охололи й страхуються в інших напрямках. Польща це зробила давно, Югославія й Румунія роблять непачеб-то зараз і де-які вказівки говорять за те, що й за Чехословаччину ручитися до кінця ріби-те тяжко. Єдиний із союзників, що ще не захитався — це ССРСР, але йому нема куди голови схилити, а то б він давно уже втік.

Місце блоку франко-малоантантсько-зовітського непачеб-то хтів зайняти блок Риму з Берліном. Чи пощастить це йому? Можна мати великий сумнів що-до цього. На боці Франції з європейських держав стоїть зараз Англія. Що правда, вона боронить саму Францію, а не її гегемонію. Французька гегемонія не була їй по душі, але й ніяка інша гегемонія не припадає їй до серця, бо Англія історично виявила себе ворожою до всіх гегемонів Європи, де б вони не з'являлися. Не стане вона й по боці гегемонії італо-германської, коли б така мала інтенцію встановитися на континенті. Звідси встає ідея, — і дуже реальна, — третьої лінії блоків, що про неї вже тут говорилося та яку й досі найчастіше звуть л о к а р с ь к о ю . Це ідея замиреної до кінця Західної Європи в складі Англії, Франції, Італії, Германії, Бельгії та Голандії, з відокремленням інтересів цієї частини Європи од інтересів тої Європи, що лежить в середині, а особливо на її сході. За цю ідею старанно клопочуться Італія з Германією; Англія ставиться до неї непачеб-то цілком прихильно, Франція хитається, а ССРСР розпачливо проти неї бореться.

Такі головні лінії європейських міжнародних взаємин, означених, явна річ, цілком сумарно й без конкретизації. Але вони являються, так мовити, тими координатами, пам'ятаючи про які, легше розуміти напрями, інтенції і події сучасної складної спадщини європейських взаємовідносин.

Observer

З П Р Е С И

---

5 листопаду в англійському парламенті, після доповіді міністра закордонних справ Ідена, відбулися дебати над заграничною політикою Англії. Підчас цих дебатів відомий депутат-консерватор Черчіль, висловивши надію, що Англія з Францією не візьмуть участі в німецькому поході проти комунізму, зазначив, між иншим, що англійці мусять

«чекати, поки там (ССРСР) відбудеться повільна еволюція, в надії, що Росія буде певного дня грати свою роль в справі миру».

Ані те, що робилося й робиться московськими комуністами в самому ССРСР, ані навіть останні події вже в Іспанії, що легше було б зауважити «в Європі», як видно, багатьох людей нічому ще не навчили.

Хто не хоче бачити, тої, зрештою, і в себе вдома нічого не побачить.

* * *

В пакеті із Югославії дістала Редакція «Тризуба» «універсал» «головної ради українського фашистського здвигу самостійної, соборної Української Держави» при двох папірцях. Безграмотна писанина як під оглядом граматичним, так і стилістичним. Автори цього видання в українській мові видно не сильні.

«Універсал» видруковано на довгому аркуші паперу. Вигляд він має «солідний». Але мова зраджує авторів його в тому смислі, що ще так недавно були вони, певно, «русскими емігрантами» в Югославії, в ліпшому випадку «малороссами», а підчас останньої оружної боротьби в роках 1917-1920 перебували вони, розуміється, в армії не українській, а денікинській (коли б ще не в совітській!). Бо до Югославії зкеровано було, як відомо, велику частину решток тієї денікинської армії.

Але ті люде сміло звертаються в окремому листі до «нанів старшин («господа офицеры») і козаків всього запорізького війська і всіх вірних синів України». А в «універсалі» зазначено не більше, не менше, що

«ми, головна рада українських фашистів, проголошусмо самостійну, соборну Українську Державу, на чолі з головною радою українського фашистського здвигу».

Так от зібралися й проголосили Українську Державу. Відомо, що вони не вчилися ріжним там наукам, і мало їм діла до того, що крім «влади», яку вони хотять репрезентувати, для кожної держави, щоб вона була державою, треба ще мати територію і нарід на ній, яким влада управляє.

Нема вже чого говорити, що спізнилися трохи нещасні. Українську Державу було вже проголошено, коли на то були підходящі умови, 22 січня 1918 року у Києві, а соборність було проголошено через рік після того. Автори «універсалу» прогавили це якось. Але не можна це їм брати за дуже зле. Тоді вони були ще «порядочные, честные русские люди», політикою не займалися, «сепаратизму» боялися і про якусь там самостійність України мало чули.

А тепер енергійно закликають «козацтво і громадян України» до боротьби, бо

«навік рішається ціла судьбина Нашої Рідної Нашої Неньки».

Є, виявляється, й новий «голова С. С. У. Держави» — якийсь «Левко Богунець». Хто з українців що чув про таку особу на українському політичному полі?

Багата українська дійсність на еміграції на ріжного роду авантюри. Не так давно подавали ми вже про иншу подібну історію в тій-же Югославії, коли якийсь союз «русскихъ офицеровъ и солдатъ запаса» раптом тако-ж зайнявся... українськими ділами і створив «уряд» український із своїх членів. В теперішні часи мода на «фашистів», і маємо зараз і такий новий «уряд».

Все це було б тільки смішне, хоч би не було в тих паперах, з яких пишемо про оцю подію, й таких признаков, що вказують, ніби, і на певну провокаторську роботу. При чому тут «фашисти» українські і Болбочан? Але от читаємо в прилозі до «універсалу» (подаємо з виправленням орфографічних помилок і неправильностей мови):

«5 жовтня 1883 р. народився син Великої України Петро Болбочан, ініціатор і організатор славного Запорозького Корпусу.

«Цей великий син славної вільної України віддав своє життя за щастя українського народу.

«Він був щирий борець, що відверто вів боротьбу за визволення рідного краю від червоного й білого ярма і який був прикладом і славою всього козацтва.

«Але 29 червня 1919 року в тяжкий час наїзду червоних і білих катів на наш рідний край, в найтяжчі часи боротьби за свій народ, був він злочинно забитий агентами республіканської влади УНР» (підкреслення наше, *Ред.*).

Отут, здається, і «собака зарита» нового підприємства. Комусь, — а догадатися нетрудно кому, — треба ще раз спробувати в теперішній час, небезпечний для совітів, єдність української еміграції.

Знаємо інші приклади, коли на імені розстріляного свого часу полковника Болбочана робляться намагання відколоти од загальної маси української військової еміграції частину її, що служила в Запорозькому Корпусі. Тепер справу з другого кінця на тому імені бувшого командира Запорозжів пробують повести для, так би мовити, ще «неграмотних» українців, мало свідомих національно елементів, що не розбіраються добре у своїх справах.

На щастя, наша еміграція добре розбірається, де є правдива національна робота, а де є провокація, і над такими «універсалами», про який тут була мова, спокійно проходить далі, зайнята своєю конструктивною роботою.

«ТРИЗУБ» І СВІТОВІ БІБЛІОТЕКИ

Майже всі світові Бібліотеки одержують «Тризуб» і слідкують за поповненням його комплектів. В наступному числі ми дамо список світових Бібліотек, що одержують «Тризуб». Цей список буде цікавим для тих українців, що працюють по світових Бібліотеках.

ХРОНІКА

З життя укр. еміграції У Франції

З життя Укр. Бібліотеки імени С. Петлюри в Парижі

— Бібліотека в річному покажчику французької Національної Бібліотеки. Минулого місяця французька Національна Бібліотека звернулася до Бібліотеки ім. С. Петлюри з проханням подати відомості про Бібліотеку для вміщення їх у річному покажчику, що його видає Національна Бібліотека.

— Сторінка бібліофіла. Останніми часами до Бібліотеки надійшли такі видання:

1. Folklore de l'Ukraine. — Usages, contes et légendes, chansons, proverbes et jurons. Текст французький і український. Брошуру видано в Парижі року 1902. Ї вона відбиткою з Kurgotodia VIII. Окремий наклад, що до продажу не був пущений.

2. Москвофільський мемуар д-ра Дмитра Маркова, видрукований в Парижі (року не зазначено, але з тексту видно, що був виданий на початку 1919 р.). Мемуар має назву: Memoire sur les aspirations nationales des petits-russien de l'ancien empire Austro-Hongrois. Написаний в цілі приєднання до Росії «малоросів» Галичини й Буковини.

— Поіменний список ч. 34 жертводавців на Бібліотеку.

На підписний лист ч. 787, виданий філії в Шато-де-ля-Форе Т-ва б. Вояків Армії УНР у Фран-

ції датки зложки: М. Чорний — 5 фр., Дудниченко — 7.50, Возняк — 10, Сліпчук — 2, і Кантор — 15 фр., разом 39.50 фр.

На лист ч. 791, вид. Українській Громаді в Кресо: Шемет — 2 фр., П. Троян — 5, Ст. Сабардак — 2, Мулявка — 5, Конюшений — 5, Ананченко — 3, Верманок — 5, І. Батрак — 10, Ф. Батрак — 10, Михайло Батрак — 2.50, Н. Батрак — 2.50, Дячук — 5, Войтків — 2, Овсієнко — 5, Козловський — 2, Ратушняк — 0.50, Віра Сабардак — 1, Кость Романюк — 2. Разом 69.50 фр.

На підп. лист ч. 783, вид. філії в Ліоні Т-ва б. Вояків Армії УНР у Франції: Павловський — 10, Ковальчук з дружиною — 10, Гончарук — 5, Вовк — 2, Ігнат'єв — 5, Галайда — 5, Квасок — 5, Горбань — 5, Мороз — 5, Кузнеців — 5, Чміль — 5, Тарап — 5, Янушкевич — 5, та підп. нечиткий — 5. Разом — 77 фр.

На лист ч. 670, вид. Українській Громаді в Шалеті — збірка р. 1935: п. п. Стоцький — 5, Пастушенко — 5, Ткаченко — 2.50, Ковган — 5, Григораш — 2, Охмак — 1, Гутовський — 5, Вержбицький — 5, Грушецький — 5, А. Бакум — 2, Шаповал — 2, Сопільник — 5, підп. нечиткий — 2, Татаруля — 3, Троцький — 3, Верба — 2, Денисенко — 2, підп. нечиткий — 2, Гислиця — 2. Разом — 60.50 фр.

Всім жертводавцям Рада Бібліотеки складає сердечну подяку.

У Польщі

— В Українському Науковому Інституті у Варшаві 5 листопаду с. р. відбулася доповідь (замість викладу проф. Б. Лепкого, який захворів) Гл. Лазаревського про нову совітську

конституцію. Докладчик зробив річевий розгляд проєкту нової «конституції», з'ясовуючи її головну ціль — московську централізацію.

— **Відкриття**. У сезоні ж у клубі «Прометей». 5 листопаду відбулося відкриття 9-го сезону в клубі «Прометей» у Варшаві. Членів клубу і гостей, — між якими були й б. польський міністр п. Леон Васілевський та молодий польський поет Й. Лободовський, — привітав теплими словами голова клубу проф. Р. Смаль-Стоцький.

У своїй промові, що витворила дружню атмосферу між присутніми, накреслив проф. Р. Смаль-Стоцький план праці клубу та його секції «Молодий Прометей» на наступний рік.

На відкриття клубу «Прометей» завітав тако-ж наш відомий професор Фещенко-Чопівський.

В Румунії

— Листопадове свято в Букарешті. В неділю, 1-го листопаду с. р., в домівці Академічного Культурно-Спортивного Товариства «Буковина» відбулося традиційне листопадове свято.

Програм свята склався із вступного слова, виголошеного студентом Я. Сірецьким, доповіді пані Левинської, з українських патріотичних пісень, що їх виконав хор Т-ва «Буковина» під диригуванням інж. Левинського, і закінчився декламаціями.

Доповідь пані Левинської, в якій вона, — даючи стислий, але майстерно збудований перегляд підготовки до листопадового виступу і самі листопадові події, повні національного піднесення та патріотичного горіння, — зуміла дуже влучно переплести тако-ж і події, що того часу відбулися на Великій Україні, на Буковині та на Закарпатті.

Хор виконав «Журавлі», «Ой, у полі червона калина похилилася» та «Не пора». Декламували як дорослі, так і діти. З дорослих декламували — п. Лев Тотоскул вірш Липи «Львів», та п. Микицей вірш О. Олесья: «На крилах».

З дітей — Орест Зозуляк: «Ой! впав стрілець», Розіка Редінгер: «Я бачу вас, святі могили», Микола Катерів: «Тіням», та П. Карась: «Україні».

Треба тут підкреслити, що трос з малих декламаторів — О. Зозуляк, Р. Редінгер та М. Катерів ще кілька місяців тому не знали по-українськи ні одного слова. Після заходів Союзу Жінок Емігранток та Жіночої Секції Академічного Товариства «Буковина», якими було організовано навчання українських дітей рідної мови, — наші діти змогли вже виступити публічно з декламаціями по-українськи.

Голова Союзу Жінок Емігранток пані Н. Трепке зробила цим дітям скромне угощення.

Товариству «Буковина» належить дяка за гарно уладжене свято, а жінкам-українкам за те, що вони так дбайливо працюють над національним вихованням тієї української дітвори з мішаних подруж, що, живучи в Букарешті, в неукраїнському оточенні, часто денационалізуються.

— **Панахида** по Г. Олександрову в Букарешті. З нагоди другої річниці з дня смерті активного діяча української еміграції в Румунії та бувшого старшини Армії УНР Гр. Олександра, відбулася на його могилі, на кладовищі «Рейнвієря» в Букарешті, панахида.

Крім дружини св. пам. небіжчика, на панахиду прибули член всіх українських еміграційних організацій в столиці Румунії.

Панахида відбулася в неділю, 25-го жовтня с. р.

В Німеччині

— Виклади на Українському Науковому Інституті в Берліні в зимовому семестрі 1936-37 року: 1) Україна у взаємовідносинах до Польщі з початку 18 стол. до теперішнього часу — Доц. д-р В. Крупницький, вівторок, 19-20 год.

2) Сільське господарство України — Доц. інж. Р. Димінський, понеділок, 17-18 год.

3) Українська колонізація на півдні і сході — Проф. д-р З. Кузеля, п'ятниця, 19-20 год.

4) Головні духові течії в сучасній Україні — Проф. д-р І. Мірчук, вівторок, 18-19 год.

Виклади відбуваються в помешканні Інституту — Breite Strasse 36, Berlin С 2.

«Тарас Бульба»

По багатьох кінах Парижа, — та й по інших країнах, не лише у Франції, — йде зараз картина «Тарас Бульба».

Яка це прекрасна тема для режисера, який хотів би правильно зобразити на екрані захоплюючу легенду з українського життя за козачих часів, що її майстерно Гоголь передав у своїй одноіменній повісті «Тарас Бульба», для режисера, який би хотів бути об'єктивним і в фільмовій картині передати тодішню визвольну боротьбу українського народу, на фоні якої властиво розигралася окрема історія, описана Гоголем у своєму творі.

В багатьох фільмових картинах, які робляться з літературних творів, допускаються певні, часом і значні, відхилення од твору. І нічого не можна сказати за такі зміни, як смерть Тараса Бульби під деревом у полі од польської рани або подорож на Січ Тараса з синами разом із дівчиною, що любить Остапа, і яка приймає скрізь участь у боях. Жінок, як відомо, в Січ не допускалося. Або за те, що в ході картини козаки пишуть листа до султана, де є певні намагання представити відому картину Репіна. Можна же звернути уваги тако-ж на чисельні недолатности в костюмах або зброї й кінської козачої зброї. Все це чужинським виконавцям фільму можна ще дарувати, хоч і в такі деталі входити треба — можливість до того у Франції є.

Але не можна пройти мовчки попри неприкриту тенденцію представити тодішнє козацьке життя можливо більше диким, підкреслюючи ще це кілька разів пересадженою «європейськістю» картин із життя

тодішньої вищої польської шляхти. Досить того, що козаки вповідають війну Польщі ніби за те, що поляки не дозволяли робити горілку, або того, що га випускних іспитах в Київській Академії, — єдиній тоді високій школі на цілому Сході Європи, — в якій учились Андрій та Остап, учні б'ють професорів, розбивають шкільну мебель, розкидають книжки і роз'їжджаються додому. На протязі всього фільму козаки п'ють горілку. А співають у поході... одеську босяцьку пісню.

Коли влізти в шкіру такого французького глядача, то він, певно, робить собі більше-менше таке порівняння: війна козаків із поляками це щось, як війна якихось на-пів диких арабських племен, скажемо, з такою культурною Францією.

Добре ще, що обійшлося без жидівських погромів, бо в опері «Тарас Бульба», яку лише два рази кілька літ тому виставили в Парижі і яку одразу зняли з програму, різали і жидів на сцені.

«Тарас Бульба» історична повість. А історичні твори треба добре студіювати перед тим, як з них робити фільм. Після перегляду картини «Тарас Бульба» немає вражіння, щоб режисер особливо займався історією. Але треба було комусь, очевидно, все представити так, як то представлено.

Є й такі місця в фільмі, що хвилюють і українське серце. Добрі козацькі кінні атаки, високо художня сцена зустрічі в бою Андрія з батьком і розстріл Тарасом Бульбою на місці свого сина за зраду України. Гарні краєвиди степів.

Росіяне часто ображаються на чужинних режисерів за те, що, при створенні фільмів за якимось російським літературним твором, вони допускаються «клякві». Але жиди Грановського, який режисював фільм «Тарас Бульба» (до речі й де-які головні ролі в фільмі грають жиди, в тому числі й самого Тараса) треба тако-ж уважати російським режисером — приїхав він із СРСР. І своєю чергою, при створенні фільму з українсь-

кого життя, створив він «клюкву», місцями навіть досить «разв'єситу».

Злих сторін фільму широкий європейський глядач, одначе, не відносить на адресу українського народу, так як ніде в цьому говорячому фільмі нема слова «Україна» або «український». Цих слів ініціатори фільму, певно, не люблять. З самого початку картини напис говорить, що це фільм з життя «козаків», які колись жили між Польщею й Росією і «зайняттям яких була війна».

Французи голосно співчують підчас висвітлювання фільму козакам, що відбивають польську атаку, де-які витирають сльозу після того, як Тарас Бульба

забив свого сина, і розходяться, мабуть, без жадного глибокого враження після цієї для них екзотики з якихось давніх часів, коли ще десь «між Росією і Польщею» жили якісь там «козаки».

С. Н.

Збірка на пам'ятник Борисові Лазаревському

Дальші пожертви надійшли од: ген. О. Удовиченка — 10 фр., п. Шкрабія — 10 фр., п. проф. І. Кабачкова з Праги — 20 фр., разом—40 фр., а разом із попереднє зібраними 549 фр. 90 с. — усього поступило — 589 фр. 90 с.

НОВІ КНИЖКИ І ЖУРНАЛИ

— Р і д н а М о в а , науково-популярний місячник, присвячений вивченню української мови. Ч. 11 (47), листопад 1936. Жовква.

— К а л е н д а р - а л м а н а х « С а м о с т і й н і с т ь » . 1937 Чернівці.

— Н а з у с т р і ч . література, мистецтво, наука, громадське життя. Ч. 21 (69), 1 листопаду 1936. Львів.

— У к р а ї н с ь к и й Т и ж д е н ь . ч.ч.36 (194) і 37 (195) — 26 жовтня і 2 листопаду 1936. Прага.

— Д а л е к и й С х і д , збірник, присвячений справам українського Далекого Сходу. Видання Ради Української Національної Колонії у Маньчжу-Ді-Го. Харбін. 1936.

— P r o m é t h é e, Organe de defence nationale des Peuples du Caucase (Georgie, Azerbaïdjan, Caucase du Nord), de l'Ukraine et du Turkestan. No 119, octobre 1936.

Вокальний квінтет «До-соль»

в середу 18 листопаду с.р. о год. 9 вечера в концертній салі Нормальної Музичної Школи в Парижі — 78, rue Cardinet, дає

К О Н Ц Е Р Т

пісень ріжних народів їх мовами і в аранжировці композитора
Г. П о п о м а р е н к а .

В програмі пісні — українські, бретонські, норманські, сіцилійські, мексиканські, бельгійські, російські, голандські, англійські, французькі, гаїтянські.

За піанино — композитор Г. П о н о м а р е н к о .

Ціни місць — 10, 8 і 5 франків.

Квитки можна набувати у Нормальній Музичній Школі — 114 bis, Bd. Maiesherbes, у Durand, 4, place de la Madeleine, та у А. й М. Dandelot, 83, rue d'Amsterdam. телеф.: Trinité 31-94.

Українська Бібліотека ім. С. Петлюри в Парижі

й читальня при ній (41, rue de la Tour d'Auvergne, P a r i s 9)
відкрита в середу й четвер — 6-9 г., суботу — 4-8 і в неділю — 2-6

При Бібліотеці Музей С. Петлюри

В читальні 90 органів преси — журналів, газет, бюлетенів з
ріжних країн, де живуть українці.

Книжки видаються додому. За читання 5 фр. у місяць (за одну
книгу) і 25 фр. безпеки.

Коштом читача висилаються книги тако-ж і на провінцію.

Українська Бібліотека ім. С. Петлюри в Парижі

шукає нове помешкання. Потрібне ре-де-шоєє на 5-6 кімнат з центральним
опалом.

Рада Бібліотеки буде вдячна кожному, хто подасть звістку про таке
помешкання, переважно в центрі Парижа.

Генеральна Рада Українських Емігрантських Організацій у Франції

i

Товариство бувших Вояків Армії УНР у Франції

повідомляють, що з 15 листопаду с. р. їхнє бюро відкрито в новому помеш-
канні — 248, rue St. Jacques, Paris 5.

Всю кореспонденцію для Генеральної Ради і Військового Товариства
належить надсилати на цю адресу.

П О З І Р

Через зміну вартости французького франка, мусимо змінити де-що
ціни на календарі:

«Українських Інвалідів»	7.50
«Червоної Калини»	7.50
«Золотий Колод»	7.50
«Дніпро»	7.50
«Батьківщина»	7.50
«Для всіх»	7.50
«Сільський Господар»	7.50
«Просвіти»	7.50
«Крилиця»	7.50
«Селянський Календар»	7.50
«Приятель народу»	5.50
«Календар молодого українця»	3.50

Крім календарів, постійний вибір книжок, образів, листівок, націо-
нальних відзнак, театральних підручників і партитур на хори.

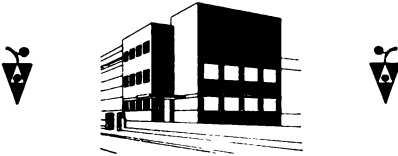
Замовлення слати на адресу:

La Bibliothèque Ukrainienne, pour A. Sopilnyk. Poste restante.
Montargis (Loiret).

МУЗЕЙ ВИЗВОЛЬНОЇ БОРОТЬБИ УКРАЇНИ

будує Український Дім у Празі
й закликає всіх українців до помочі й участі
в цьому будівництві.

←←←←←▶ УВАГА! ◀▶▶▶▶▶▶▶
МУЗЕЙ ВИЗВОЛЬНОЇ БОРОТЬБИ УКРАЇНИ
ЗБИРАЄ ПОЖЕРТВИ НА

УКРАЇНСЬКИЙ ДІМ У ПРАЗІ

ДАЙТЕ Й ВИ СВОЮ ЦЕГЛИНУ!
ПОШЛІТЬ СКОРІШЕ ВАШУ ПОЖЕРТВУ!
ЗРОБІТЬ ЗБІРКУ У ВАШІМ ТОВА-
РИСТВІ! НЕ ВІДКЛАДАЙТЕ!
ЖЕРТВУЙТЕ ВСІ

НА УКРАЇНСЬКИЙ ДІМ У ПРАЗІ
ХТО СКІЛЬКИ МОЖЕ!

ГРОШІ СЛАТИ НА АДРЕСУ ДИРЕКТОРА МУЗЕЮ:
Prof. D. Antonovyc, Praha-Nusle, 245, Czechoslovakia

←←←←←▶ НЕ ЗАБУВАЙТЕ! ◀▶▶▶▶▶▶▶

жертви з різних держав буде ще окремо звіт у місцевій українській пресі кожної країни.

О Д РЕДАКЦІ І

Редакція «Тризуба» складає сердечну подяку всім особам і організаціям, що були ласкаві надіслати їй співчуття з приводу смерті давнього й близького співробітника «Тризуба»—Бориса Лазаревського

Редакція і адміністрація : 41, rue de La Tour d'Auvergne, Paris 9

Для переказів у Франції: «Le Trident», chèque postal 898.50, Paris.

Редагус.—Комітет.

Адміністратор : Іл. Косенко

Le Gérant : M-me Perdrizet.